

OYUN TEORİSİNİN 2009 YEREL SEÇİMLER İÇİN UYARLANMASI: İZMİR İLİ UYGULAMASI

ADAPTING GAME THEORY FOR 2009 LOCAL ELECTIONS: IZMIR
PROVINCIAL APPLICATION

Yrd.Doç.Dr. Yılmaz GÖKŞEN, Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü,
yilmaz.goksen@deu.edu.tr

Onur DOĞAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, İşletme Anabilim Dalı,
10urdogan@gmail.com

Doç.Dr. Kaan YARALIOĞLU, Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF, Ekonometri
Bölümü, kaan.yaralioglu@deu.edu.tr

ÖZET

Teknolojinin ve bilimin son yüzyıldaki hızlı gelişimi ile kendini her platformda daha da belirgin bir biçimde hissettiren rekabet kavramı, siyasi arenada da daha belirgin bir biçimde baş göstermiştir. Rekabet olgusuyla birlikte daha önceleri sezgisel hareketlerde bulunan karar mekanizmaları bilimsel perspektiften bağımsız hareket edemez hale gelmiştir. Bilim insanları farklı karar verme teknikleri üreterek ve günden güne mevcut karar tekniklerini geliştirerek piyasadaki bu ihtiyaca cevap vermeye çalışmaktadırlar.

Oyun Teorisi ise bu karar verme tekniklerinden en göze çarpanı ve etkileşimli karar verme tekniklerinin en önde gelenlerindedir. Literatür incelendiğinde oldukça geniş bir çalışma sahası olan oyun teorisinin, siyasi arenadaki karar problemlerini çözme konusunda fazlaca çalışılmadığı görülmüştür. Bu çalışma bu boşluğu doldurmak, bundan sonraki çalışmalara önyak olmak ve genel olarak seçimlerinde siyasi partilerin karar vericilerine ve seçmenlere fikir katkı sağlamak amacı taşımaktadır. Çalışmada seçmenler için önem taşıyan nitelikler belirlenmiş, parti stratejileri incelenmiş, hangi stratejinin seçmen üzerinde ne kadar etkili olduğu araştırılmış ve oyun matrisine yerleştirilerek çözüme ulaştırılmaya çalışılmış ve bu çözümlerin yorumları yapılmıştır

Anahtar kelimeler: Oyun Teorisi, Yerel Seçimler, Analitik Hiyerarşi Süreci

ABSTRACT

With the rapid development of technology and science by the last century term of competition which is felt obviously in each platform, also arise more obvious in the political arena. Decision mechanisms which is in action with intuitive phenomenon before, has become out of action indepently without scientific perspective. Scientists try to respond to these market needs with producing different decision making techniques and developing existent decision making techniques from day to day.

Game Theory is the most conspicuous of these decision-making techniques and interactive decision-making techniques of the foremost. Review of the literature, a large work area of the game theory, in the political arena to solve the decision problem was not working too. This study to fill this gap, then take the initiative to work and generally contribute ideas to decision makers for political parties and voters in the elections. In the study which is identified important properties for voters, party strategies were examined on investigating which strategy is effectiveness on voters and the results can be placed in game matrix for trying to reach solutions and comments that were made.

Key Words: Game Theory, Local Elections, Analytic Hierarchy Process

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi, 1500'lü yıllardan beri temeli atılan bilimsel yaklaşımların sanayi devriminden başlayarak pek çok yeni üretim sorununa çözümle sunduğunu göstermektedir. Özellikle II. Dünya Savaşı sırasında şekillenen ve Disiplinlerarası içerik taşıyan yöneylem araştırması teknikleri, sistem yaklaşımı vb kavramlar, 20. yüzyılın II. Yarısında bilgisayar teknolojisiyle bütünleşerek ekonomik düzenin ve dünya insanlığının yaşam standardının iyileştirilmesine çok önemli katkılar getirmiştir. Bugün yönetim bilimi olarak adlandırılan bu bilimsel yöntemler, yönetim problemlerinin pek çoğunun çözümü için kullanılmaktadır (Gümüšoğlu, 2007, s.198).

21. yüzyılın, artan rekabet koşulları ve hızlı değişimin getirdiği karmaşık yapıdaki sorunların üstesinden gelmek üzere birlikte hareket etmek için yoğun çabaların gösterileceği bir dönem olacağı söylenebilir. Yeni fikirlerin paylaşıldığı, ortak çözüm arayışlarının süreçlere ve kararlara damgasını vurduğu, son yıllarda başarılı kurumların karar verme süreçlerinde pek çok bilimsel yaklaşımın bir arada kullanıldığı görülmektedir (Gümüšoğlu, Özdemir, 2007/2008, s.287).

Türkiye'de çok partili sisteme geçildikten 16 yıl sonra seçimler konusunda akademik bir makale yazılmıştır (Aygen, 1962, Aktaran: Turan,2004, s.3). Seçmenlerin siyasi tutumları, seçim sonuçlarının çözülmesi, siyaset sosyolojisi çalışanların inceledikleri konulardır. Bu konulardaki araştırmalar ve

seçim tahminlerine yönelik kamuoyu araştırmaları, siyaset bilimcilerin ve toplum bilimcilerin yanı sıra siyasetçilerin ve iletişimcilerin de ilgisini çekmektedir. Siyasetçiler daha etkin bir biçimde siyaset yapabilmek için bunlara ihtiyaç duymaktadırlar (Turan, 2004, s.3).

Bilindiđi üzere, yerel seçimler birçok anlamda genel seçimlerden farklı özellikler taşımaktadır. Yerel seçimlerin sonuçları ülke genelinde genel seçimlerin sonuçlarından daha önemli ve halk açısından daha hissedilirdir.

Türkiye açısından bakıldığında, yerel seçimlerin çok daha fazla önemsendiğin görülebilir. Çünkü İktidardaki parti ya da partiler, ülke yönetiminin bütün kademelerine yerleşip, iktidarın gücünü buralarda da kurmayı amaçlayarak, halka daha yakın olan birimlerde kendi yandaşlarını istihdam etmeye çalışmaktadırlar. Öte yandan muhalefetteki partiler de yerel yönetim seçimlerinde başarılı olup, daha sonra kendilerini iktidara taşıyacak faaliyetlere girişmek için buraları kendi siyasal amaçlarına hizmet edecek birimler haline getirmeye çalışmaktadırlar. Bu tür amaçlar, yerel yönetim seçimlerinin Türkiye'de daha fazla önemsenmesine neden olmaktadır (Altan, C., 2005, s.174).

2009 yerel seçimleri de bu açıdan oldukça önemli ve sonuçları en çok merak edilen seçimlerden biri konumuna gelmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin önceki yerel seçimde ve genel seçimdeki büyük başarısı, rakiplerinin yeni siyasal stratejilerle siyasal zemine girmeleri gerçeğini gözler önüne sermiştir. Ayrıca AKP bu başarıyı arkasına alarak Mart 2009 seçimlerinde bütün yerel yönetimlerin yönetimini istemektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi ise geçtiğimiz yerel seçimlerdeki politik anlamdaki büyük yenilgisini, bu seçimlerde örtmek ve ileriki yıllardaki genel seçimleri içinde en büyük rakibine gözdağı vermek istemektedir. Bu da gözleri AKP nin seçim başarısı gösteremediği illerden biri olan siyasal üslup ile değerlendirilirse CHP'nin kalesi konumundaki İzmir iline çevirmiştir.

Mart 2009 yerel seçimlerinde iktidar partisi ile ana muhalefet partisi için büyük önem taşıyan; Türk siyasal tarihi yerel ve genel seçimleri el alındığında sürpriz sonuçlara imza atmış olan İzmir ili için mevcut siyasal durumu ele almak ve seçim için bir öngörüleme yapmak oldukça yararlı olacaktır. Bu çalışma İzmir ili çerçevesinde başta olmak üzere siyasal partilerin yerel yönetimlerde aday belirleme süreçlerinde ve güçlü stratejilerini ortaya koyma yönündeki soru işaretlerine de ışık tutacaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Oyun Kuramı

Karar verme en basit biçimiyle, karar vericilerin alternatifleri arasından birini tercih ederek seçmeleri olarak tanımlanabilir. Rasyonel seçim kuramının, fayda kuramı, rekabetçi denge kuramı, oyun kuramı, denge kuramı vb. içerdiği ifade edilmektedir (Nau, 2006).

Oyunlar Kuramı etkileşimli karar alma süreçlerinde etkin bir yöntemdir. Karar alma süreçlerinde Oyun Teorisi'nin kullanılması ile karar vericiler, karar alma süreçlerinde kendi avantaj ve dezavantajlarını görebildikleri gibi, verecekleri karar sonucunda rakiplerinin bu kararlardan nasıl etkilenebileceklerini ve karşı hamle olarak ne tür kararlar verebileceklerini tahmin edebilmektedir. Oyun Teorisinin bileşenleri oyun, oyuncu, stratejiler kümesi, oyun sonunda ödemeler şeklinde kısaca özetlenebilir. Oyunda karşılıklı taraflar oyuncular, oyuncuların sonlu veya sonsuz sayıdaki hamle seçeneklerine stratejiler ve stratejiler sonucunda bir oyuncunun diğerinden elde ettiği kazançta ödemeler denir (Hamdy, A.T., 2003,s.532)

Oyun matrisi belirli strateji çiftlerinin oynanması sonucunda ortaya çıkacak olan ödemelerin gösterildiği matristir.Oyun değerleri sayısal olmalıdır.Ölçü birimlerinin her durumda aynı olması gerekmektedir.Modelden elde edilecek sonuçların güvenilirliği ödemelerin belirlenmesinde kullanılan verilerin güvenilir olması ile doğrudan ilişkilidir.(Tuncer Ö., 1998,s.44)

Oyun matrisinin çözümü için bir çok farklı metod bulunmaktadır.Bu metodlardan biri de doğrusal programlama yardımıyla çözümdür.

Doğrusal programlama modelinden tutarlı sonuç alınabilmesi için aşağıdaki varsayımlara bağlıdır(Dantzig,G.B.,1963,p.3):

- Doğrusallık varsayımı
- Toplanabilirlik varsayımı
- Sınırlılık varsayımı
- Negatif olmama varsayımı

Bu çalışmada oyun matrisi doğrusal programlama ile çözülecektir.Çünkü oyunun bileşenleri varsayımları sağlamaktadır.

Herhangi bir oyun ortamının oluşması için öncelikle çıkışan çıkarların olması gerekmektedir. Siyasette yerel seçimler ortamında amaç; belediye meclisinde, il genel meclisinde rakip siyasi partilerden fazla sayıda temsilci bulundurmak, o ile ait il ve ilçe belediye başkanlıklarını almak ve mahalli idareleri kendi yandaşı siyasi oluşumlar oluşturmaktır. Bu yönüyle yerel seçimler bir oyun ortamıdır.

Herhangi bir stratejik oyun, davranışa dayanan oyunun sonucudur. Oyun, oyuncunun stratejisine ve faaliyeti esnasındaki şansına bağlıdır. Oyun basit bir ifade ile iki ya da daha çok oyuncuyu içeren yarışmacı bir durumdur. Yani bir anlamda oyun, iki ya da daha çok kişi arasında herhangi bir çekişme durumunu gösterir. Çekişmenin sonucu üzerinde oyunculardan hiçbirinin tam bir kontrolü yoktur. Ayrıca tüm oyuncular, faaliyetleri ve kendileri için elverişli olan seçenekleri (stratejileri) ve verilen herhangi bir faaliyetin seçimi ile ilgili mücadele sonuçlarını biliyor sayılır. Öte yandan, oyuna katılan her oyuncunun kendi kazancını en yüksek veya kaybını en az kılmak için akılcı hareket ettiği kabul edilir (Öztürk, 2005, s.692).

Oyun Teorisinin bir diğer bileşeni oyunculardır. Oyuncuların belirlenme aşamasında oyundaki çakışan çıkarların hangi kişi veya grup arasında olduğu belirlenmelidir.

1960 sonrası demokrasiye geçiş sürecini yerel seçimler örneğinde ilk başlatan seçimler 17 Kasım 1963'te yapılmıştır. Bu seçim ülke genelinde olduğu gibi, İzmir'de de tartışmalı geçmiştir. 1963 ve 1977 dönemleri incelendiğinde partilerin oy güçlerindeki değişimde ilk dikkati çeken, CHP oylarının ilk seçim temel alındığında 11 Aralık 1977 tarihli son seçimde 18 puan artmasıdır. AP oylarında ise 10 puanlık bir gerileme dikkati çekiyor (Tosun, 2009, s.66-74).

Bu açıklamaların ışığında tarihsel süreç dikkatle incelendiğinde, Mart 2009 yerel seçimlerinin İzmir ayağının CHP ve AKP partileri arasında olacağı sezgisel olarak ortada olsada, geçmiş yılların verileri ile de bu tez desteklenebilir.

Tablo 1: 2002, 2004 ve 2007 Seçim Sonuçları

Parti	2002 Genel Seçimleri (%)	2004 yerel seçimleri (%)	2007 genel seçimleri (%)
AKP	34.3	40.13	46.57
CHP	19.4	20.90	20.88
MHP	-	10.10	14.28
DYP	-	9.5	-
BAĞ.-DİĞER	46.16	10.37	18.27

Kaynak: www.yerel.org ve www.belge.net alınan verilerle oluşturulmuştur

Tablo 1'de 2002,2004 ve 2007 yıllarına ait yerel ve genel seçim sonuçları gösterilmiştir. Seçimin şekli ne olursa olsun, muhafazakar kanadı temsil eden Necmettin Erbakan'ın siyaset sahnesinden çekilmesi ve Bülent Ecevit'in vefatıyla beraber son yıllarda seçimler bu iki liderin seçmenlerinin desteklediği (AKP ve CHP) oluşumlar arasında geçmiştir. Ayrıca zaman olarak birbirine yakın tarihlerdeki genel ve yerel seçimlerin oy açısından benzerliği dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Bu bağlantıya istinaden, bu çalışmayla beraber bir nevi önümüzdeki genel seçimlerinde bir öngörüsü yapılıyor denebilir (Altan, C., 2005). Buna ek olarak

bu çalışmada analiz edilecek İzmir ili için 2004 Yerel Seçimlerinin verileri aşağıda Tablo 2' de verilmektedir.

Bir önceki seçimlerin İzmir ili sonuçları da oyunumuz için seçtiğimiz oyuncuları destekler niteliktedir. Tablo.2'de görüleceği üzere seçim, yalnızca yaklaşık 40000 civarında bir oy farkı ile CHP lehine sonuçlanmıştır.

Tablo 2: 2004 İzmir İli Yerel Seçim Sonuçları

DSP	39.931	2.16
ANAP	52.143	2.82
BTP	5.819	0.31
AKP	606.913	32.81
BBP	8.406	0.45
IP	5.710	0.31
TKP	6.001	0.32
DYP	130.959	7.08
CHP	643.610	34.80
GP	121.796	6.58
YTP	16.623	0.90
SHP	81.003	4.38
SP	14.795	0.80
MHP	112.956	6.11
BAGIMSIZ	3.043	0.16

Kaynak: <http://www.yerelnet.org.tr/iller/il.php> 22.02.2009.

Bu bilgiler ışığında oyun için oyuncular; Adalet ve Kalkınma Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi olarak belirlenmiştir. Oyun için temel unsurlardan biri de stratejilerin belirlenmesi basamağıdır. Bu çalışma başta da belirtildiği gibi hem aday belirleme açısından, hem de etkili parti stratejilerinin belirlenmesi açısından değerlendirileceği için bu stratejiler aynı zamanda aday özellikleri olarak da belirtilebilir.

Stratejiler AKP ve CHP il ve ilçe başkanlıklarından yetkili kişilerden, gazetecilerden, konuyla ilgili akademisyenlerden oluşan bir grup uzman ile birebir görüşmeler sonucunda belirlenmiştir. Bu görüşmeler neticesinde aşağıdaki özelliklerin (stratejilerin), partilerin aday belirleme konusunda göz önünde bulundurmaları gereken özellikler olduğu sonucuna varılmıştır.

Bir siyasi parti oyun matrisinin analizi neticesinde baskın çıkacak olan stratejiler kümesinin özelliklerini taşıyan bir aday göstermesi durumunda seçim için

rasyonel stratejiyi yapmıştır sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca seçim için baskın stratejilerin belirlenmesinden sonra herhangi bir siyasi parti kendi seçim propaganda programını bu stratejiler ekseninde değişikliğe uğratabilir. Sözü edilen özellikler Tablo 3' de gösterilmektedir:

Tablo 3: Stratejiler Kümesi

1. Kentselleştirme projelerine verilen önem
2. Yaş
3. Alt kimliğime yakın olmalı
4. Kente turizm vizyonu kazandırmalı
5. Kente sorunlarını bilmesi
6. Önceki başkanlık
7. Ulusal ve uluslararası projelere sahiplik
8. Medyatiklik
9. Ulaştırma sorununu çözmeli
10. Sağ veya sol görüş sahibi olma
11. Eğitim, kültür ve spora destek vermeli
12. Liderlik karizması
13. Adayın birleştirici özelliği
14. Hükümetin desteği(projelere maddi kaynak)
15. Kamu veya özel sektörde başarılı yöneticilik yapmış olma
16. Siyasi üslup
17. Partinin öne çıkması
18. Çalışanlarına önem verme
19. Eğitim durumu
20. Cumhuriyetçi kimlik
21. Liberal demokrat kimlik
22. Parti içinden gelmiş olması
23. Yerli aday
24. Gettolara/Hayır kurumlarına yardım dağıtma
25. İyi bir kadroya sahip olma

2.2. Analitik Hiyerarşi Süreci

Bu stratejilerin yansıması, AKP ve CHP için ayrı anlamlar ifade edebileceğinden, bu partilerin ileri gelen siyasi uzmanlarına stratejiler baskınlıklarını değerlendirmeleri istenmiş ve bu baskınlıklar çalışmada, Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS-Analytic Hierarchy Process-AHP) ile ortaya konulmuştur. Analitik Hiyerarşi Yöntemi (AHY), ilk olarak 1968 yılında Myers ve Alpert ikilisi tarafından ortaya atılmış ve 1977 de ise Saaty tarafından bir model olarak geliştirilerek karar verme problemlerinin çözümünde kullanılabilir hale getirilmiştir. Saaty'e

göre, AHS, özellikle çok ölçütlü karar verme konusunda yaygın kullanım bulmuş bir tekniktir.

Çok sayıda seçeneği birden fazla kriter açısından değerlendirerek en iyi seçeneği belirleyebilir. İnsanoğlunun hiçbir şekilde kendisine öğretilmeyen fakat varoluşundan bu yana karar verme sorunu ile karşılaştığında içgüdüsel olarak benimsediği bir karar mekanizmasıdır (Saaty, 2000).

AHS, sonlu sayıda seçeneğin yer aldığı çok ölçütlü karar problemlerinde kullanılan yöntemlerden biridir. Bu çalışmada AHP'nin kriterler, alt kriterler ve seçenekler şeklinde devam eden hiyerarşik düzeni kullanılmamış bunu yerine dokuzlu ölçekte uzmanlardan stratejileri baskınlık açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Ayrıca baskın strateji belirlenmesi sırasında AHP kullanımının seçilmesinin nedenlerinden biri de; Analitik Hiyerarşi Sürecinin, bir grup veya komisyonun birlikte karar vermek durumunda oldukları karar problemlerinde uygulanmasıdır (Harker P.T., Vargas, L.G., 1987. pp.1383-1403). AHS, bir karara ilişkin veri ya da bilgiyi sistematik bir davranışta dikkate alan bir tekniktir (Schniederjans, Garvin, 1997, p.72).

Özetle, AHY, karar seçenek ve kriterlerine göreceli önem değerleri verilmek suretiyle yönetsel karar mekanizmasının çalıştırılması esasına dayanan karar verme sürecidir. AHY, karar vericilerin karmaşık problemleri, problemin ana hedefi, kriterleri, alt kriterler ve alternatifleri arasındaki ilişkiyi gösteren bir hiyerarşik yapıda modellemelerine olanak verir. AHY'nin en önemli özelliği karar vericinin hem objektif hem de sübjektif düşüncelerini karar sürecine dahil edebilmesidir biçiminde tanımlanabilir.

Analitik hiyerarşi yöntemi süreçlerinin temelinde sistem yaklaşımı vardır. Bir sistem incelenirken, onun bileşenlerinin fiziksel, sosyal yapısı, her bir bileşenin yapısı, hangi amaca hizmet ettiği ve bu amaçların hangi daha üst amaçların parçası oldukları, sistemin ana amacının ne olduğu saptanmaya çalışılır. Bir sistemin yapısı ve işlevleri, birbirlerinden ayrılmaz bir bütün teşkil ederler.

Bu stratejilerin uzmanlar tarafından, baştada belirtildiği gibi Adalet ve Kalkınma Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi için ayrı ayrı değerlendirilmesi istenmiştir. Bu stratejiler için analitik hiyerarşi sürecinin işleme sokulmasından sonra AKP için aşağıdaki Tablo 4 elde edilmiştir.

Tablo 4: AKP için Strateji Baskınlık Oranları

Kentselleştirme projelerine verilen önem	5,5
Yaş	1,2
Alt kimliğe yakınlık	7,1
Kente turizm vizyonu kazandırması	8,2
Kent sorunlarını bilmesi	3,8
Önceki başkanlık	6,1
Ulusal/uluslar arası projelere sahiplik	2,7
Medyatik	3,7
Ulaştırma sorununu çözmeli	2,7
Sağ veya sol görüş sahibi olma	5,1
Eğitim,kültür ve spora verilen destek	6,7
Liderlik karizması	6,7
Adayın birleştirici özelliği	2,3
Hükümet desteği	1,0
Kamu veya özel sektörde başarılı yöneticilik yapmış olma	3,6
Siyasi üslup	3,4
Partinin öne çıkması	2,2
Çalışanlarına önem verme	3,3
Eğitim durumu	3,4
Cumhuriyetçi kimlik	4,6
Liberal demokrat kimlik	4,4
Parti içinden gelmiş olması	2,0
Yerli aday	8,0
Gettolara/Hayır kurumlarına yardım dağıtma	0,9
İyi bir kadroya sahip olma	1,4
Toplam	100

Yine aynı yöntem kullanılarak Cumhuriyet Halk Partisi için ortaya çıkan sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: CHP için Strateji Baskınlık Oranları

Kentselleştirme projelerine verilen önem	5,4
Yaş	1,5
Alt kimliğe yakınlık	9,9
Kente turizm vizyonu kazandırması	9,6
Kente sorunlarını bilmesi	4,2
Önceki başkanlık	8,9
Ulusal/uluslar arası projelere sahiplik	1,7
Medyatik	3,5
Ulaştırma sorununu çözmeli	1,6
Sağ veya sol görüş sahibi olma	2,5
Eğitim,kültür ve spora verilen destek	8,4
Liderlik karizması	8,8
Adayın birleştirici özelliği	0,9
Hükümet desteği	1,0
Kamu veya özel sektörde başarılı yöneticilik yapmış olma	3,5
Siyasi üslup	4,0
Partinin öne çıkması	2,8
Çalışanlarına önem verme	2,2
Eğitim durumu	2,1
Cumhuriyetçi kimlik	3,1
Liberal demokrat kimlik	3,2
Parti içinden gelmiş olması	1,7
Yerli aday	7,3
Gettolara/Hayır kurumlarına yardım dağıtma	0,9
İyi bir kadroya sahip olma	1,4
Toplam	100

Veriler dikkate alındığında oyun matrisinin boyutunun indirgenmesi ve benzer stratejilerin bir kümede incelenmesi için bu kriterlerin bazı ana başlıklar altında toplanabileceği görülmüştür. Hazan ve Rahat'a göre, aday belirleme kriterleri dört grupta toplanabilir. Bunlar;

- Katılım,
- Temsil Edilme,
- Rekabet ve
- Sorumluluktur (Hazan, Rahat, 2006, s.109).

Aday belirleme süreçlerinin dünyanın önde gelen ülkelerinde-aday belirleme sürecinin tam demokrasi altında işliyor olmasından dolayı- Türkiye'de ki sistemle bir takım farklar taşıyor olduğu açıktır.

Ancak Türkiye'de ki süreç daha farklı işlediğinden bu çalışmada yukarıdaki kriterler aşağıdaki şekilde alt ana başlıklarda toplanmıştır.

A.Kentle İlgili Stratejiler:

- Kentselleşme projelerine verilen önem
- Hükümet desteği (projelere maddi kaynak)
- Eğitime Kültür sanat ve spora destek vermeli
- Ulaştırma sorununu çözmeli
- Ulusal/uluslararası projelere sahiplik
- Kente turizm vizyonu kazandırması

B.Adayla İlgili Stratejiler

- Yaş
- Liderlik karizması
- Medyatik
- Alt kimliğe yakınlık

C.Adayın Siyasi Özellikleri

- Liberal demokrat kimlik
- Cumhuriyetçi kimlik
- Partinin öne çıkması
- Siyasi üslup
- Sağ veya sol görüş sahibi olma

D.Adayın Özgeçmişi

- Önceki başkanlık
- Kamu veya özel sektörde başarılı yöneticilik yapmış olma
- Eğitim durumu
- Parti içinden gelmiş olması
- Gettolara-Hayır kurumlarına vs. yardım dağıtma

E.Yerli Aday/ Kent sorunlarını bilmesi

F.Diğer

- Adayın birleştirici özelliği
- İyi bir kadroya sahip olma
- Çalışanlarına önem verme

Bu altı ana başlıkta toplanan stratejilerin her bir başlığın AKP ve CHP açısından puanları ayrı ayrı bulunmuştur.

Bu başlıklara ait puanlar her bir alt stratejinin puanlarının toplamına eşittir.

Örneğin; AKP için Adayla İlgili Stratejiler başlığının puanı,

Yaş(1,2)+Liderlik karizması (6,7),Medyatiklik(3,7)+Alt kimliğe yakınlık(9,9)=**18,7**

olarak bulunmuştur.

Her bir başlık için bu puanlamanın yapılmasından sonra Tablo 6 oluşturulmuştur.

Tablo 6: Genel Strateji Kümeleri Puanları

	CHP	AKP
Kentle ilgili stratejiler (1)	27,6	26,8
Adayla ilgili stratejiler (2)	23,7	18,7
Adayın Siyasi Özellikleri (3)	15,6	19,7
Adayın Özgeçmişi (4)	17,1	16
Yerli aday/ Kent sorunlarını bilmesi (5)	11,5	11,8
Diğer (6)	4,5	7
Toplam	100	100

Her iki parti içinde stratejilerin puanlanmasından sonra bu stratejiler oyun matrisine konulmuştur.

Matris düzenlenirken, satıra Cumhuriyet Halk Partisi sütuna ise Adalet ve Kalkınma Partisi yerleştirilmiş ve oyun matrisi CHP' ye göre düzenlenmiştir. Bunun anlamı matristeki pozitif ifadeler CHP'nin lehine olan durumları gösterirken, negatif ifadeler ise AKP'nin avantajlı olduğu durumları göstermektedir.

Matris değerleri ise iki stratejinin baskınlık değerlerinin farkları olarak alınmıştır.

Matriste a_{ij} elemanı i. CHP stratejisi ile j. AKP stratejisinin baskınlık değerlerinin farkını belirtmektedir.

$$a_{ij} = (C.i) - (A.j)$$

Örneğin; a_{23} = CHP'nin ikinci stratejisi ile Akp nin üçüncü stratejisinin farkı yani

$$a_{23} = (C.2) - (A.3) = 23,7 - 19,7 = 4$$

Bu değerın anlamı CHP'nin ikinci stratejisi olan alt kimliğe yakınlık stratejisi, AKP'nin üçüncü stratejisi ile karşılaştırıldığında 4 puan oranında avantaj sağlamaktadır. Matris CHP için düzenlendiğinden negatif değerlerin AKP 'nin nispeten güçlü stratejilerini gösteriyor olması açıktır. Bütün veriler matrise koyulduğunda oluşan oyun matrisi Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Oyun Matrisi

	A1	A2	A3	A4	A5	A6
C1	0,8	8,9	7,9	11,6	15,8	20,6
C2	-3,1	5	4	7,7	11,9	16,7
C3	-11,2	-3,1	-4,1	-0,4	3,8	8,6
C4	-9,7	-1,6	-2,6	1	5,3	10,1
C5	-15,3	-7,2	-8,2	-4,5	-0,3	4,5
C6	-22,3	-14,2	-15,2	-11,5	-7,3	-2,5

3. ÇÖZÜM

Bu çalışmada elde edilen ve Tablo 6'da gösterilen Ödemeler Matrisi Doğrusal Programlama ile çözülmüştür. Ödemeler Matrisinin sütunlarında AKP stratejileri yer aldığı için çözüm AKP için gerçekleştirilmiştir.

Amaç AKP açısından beklenen değeri en büyükmek olduğu için, $E_{\max}(B) = v$ kabulü yapılabilir. Bu durumda Ödemeler Matrisi için model aşağıdaki gibi oluşturulabilir.

$$\begin{aligned}
 v_{\max} &= y_1 + y_2 + y_3 + y_4 + y_5 + y_6 = 1 \\
 0,8y_1 + 8,9y_2 + 7,9y_3 + 11,6y_4 + 15,8y_5 + 20,6y_6 &\leq v \\
 -3,1y_1 + 5,0y_2 + 4,0y_3 + 7,7y_4 + 11,9y_5 + 16,7y_6 &\leq v \\
 -11,2y_1 - 3,1y_2 - 4,1y_3 - 0,4y_4 + 3,8y_5 + 8,6y_6 &\leq v \\
 -9,7y_1 - 1,6y_2 - 2,6y_3 + 1,0y_4 + 5,3y_5 + 10,1y_6 &\leq v \\
 -15,3y_1 - 7,2y_2 - 8,2y_3 - 4,5y_4 - 0,3y_5 + 4,5y_6 &\leq v \\
 -22,3y_1 + -14,2y_2 - 15,2y_3 - 11,5y_4 - 7,3y_5 - 2,5y_6 &\leq v \\
 y_1, y_2, y_3, y_4, y_5, y_6 &\geq 0
 \end{aligned}$$

Bu modeli Doğrusal Programlama formatına dönüştürmek için ise $y_j' = \frac{y_j}{v}$ kabulü yapılmıştır.

Bu kabul sonrasında model,

$$\begin{aligned} \text{Enb} \frac{1}{v} &= y_1' + y_2' + y_3' + y_4' + y_5' + y_6' \\ 0,8y_1' + 8,9y_2' + 7,9y_3' + 11,6y_4' + 15,8y_5' + 20,6y_6' &\leq 1 \\ -3,1y_1' + 5,0y_2' + 4,0y_3' + 7,7y_4' + 11,9y_5' + 16,7y_6' &\leq 1 \\ -11,2y_1' - 3,1y_2' - 4,1y_3' - 0,4y_4' + 3,8y_5' + 8,6y_6' &\leq 1 \\ -9,7y_1' - 1,6y_2' - 2,6y_3' + 1,0y_4' + 5,3y_5' + 10,1y_6' &\leq 1 \\ -15,3y_1' - 7,2y_2' - 8,2y_3' - 4,5y_4' - 0,3y_5' + 4,5y_6' &\leq 1 \\ -22,3y_1' - 14,2y_2' - 15,2y_3' - 11,5y_4' - 7,3y_5' - 2,5y_6' &\leq 1 \\ y_1', y_2', y_3', y_4', y_5', y_6' &\geq 0 \end{aligned}$$

biçiminde ifade edilebilir.

Bu doğrusal programlama modelinin standart biçimi ise aşağıda verilmiştir.

$$\begin{aligned} \text{Enb} \frac{1}{v} &= y_1' + y_2' + y_3' + y_4' + y_5' + y_6' \\ 0,8y_1' + 8,9y_2' + 7,9y_3' + 11,6y_4' + 15,8y_5' + 20,6y_6' + S_1 &= 1 \\ -3,1y_1' + 5,0y_2' + 4,0y_3' + 7,7y_4' + 11,9y_5' + 16,7y_6' + S_2 &= 1 \\ -11,2y_1' - 3,1y_2' - 4,1y_3' - 0,4y_4' + 3,8y_5' + 8,6y_6' + S_3 &= 1 \\ -9,7y_1' - 1,6y_2' - 2,6y_3' + 1,0y_4' + 5,3y_5' + 10,1y_6' + S_4 &= 1 \\ -15,3y_1' - 7,2y_2' - 8,2y_3' - 4,5y_4' - 0,3y_5' + 4,5y_6' + S_5 &= 1 \\ -22,3y_1' - 14,2y_2' - 15,2y_3' - 11,5y_4' - 7,3y_5' - 2,5y_6' + S_6 &= 1 \\ y_1', y_2', y_3', y_4', y_5', y_6' &\geq 0 \end{aligned}$$

Yukarıda verilen modelin çözümü DS for Windows paket programında gerçekleştirilmiştir. Modelin başlangıç ve optimal çözümleri Tablo 8 ve Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 8: Başlangıç Simplex Tablo

	c_j	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	
AK	TD	y_1	y_2	y_3	y_4	y_5	y_6	S_1	S_2	S_3	S_4	S_5	S_6	Çözüm
0	S_1	0,8	8,9	7,9	11,6	15,8	20,6	1	0	0	0	0	0	1
0	S_2	-3,1	5,0	4,0	7,7	11,9	16,7	0	1	0	0	0	0	1
0	S_3	-11,2	-3,1	-4,1	-0,4	3,8	8,6	0	0	1	0	0	0	1
0	S_4	-9,7	-1,6	-2,6	1,0	5,3	10,1	0	0	0	1	0	0	1
0	S_5	-15,3	-7,2	-8,2	-4,5	-0,3	4,5	0	0	0	0	1	0	1
0	S_6	-22,3	-14,2	-15,2	-11,5	-7,3	-2,5	0	0	0	0	0	1	1
	z_j	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	$c_j - z_j$	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	

Tablo 9: Optimal Simplex Tablo

	c_j	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	
AK	TD	y_1	y_2	y_3	y_4	y_5	y_6	S_1	S_2	S_3	S_4	S_5	S_6	Çözüm
1	y_1	1	11,1	9,9	14,5	19,8	25,8	1,3	0	0	0	0	0	1,25
0	S_2	0	39,5	34,6	52,7	73,1	96,5	3,9	1	0	0	0	0	4,88
0	S_3	0	121,5	106,5	162,0	225,0	297,0	14,0	0	1	0	0	0	15,0
0	S_4	0	106,3	93,2	141,7	196,9	259,9	12,1	0	0	1	0	0	13,13
0	S_5	0	163,0	142,9	217,4	301,9	398,5	19,1	0	0	0	1	0	20,13
0	S_6	0	233,9	205,0	311,9	433,1	571,7	27,9	0	0	0	0	1	28,88
	$c_j - z_j$	0	-10,1	-8,9	-13,5	-18,8	-24,8	-1,3	0	0	0	0	0	

4. SONUÇ

Tablo 9, oyunun arı stratejili bir oyun olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle ilgili oyuncu zamanın tamamında sadece tek bir stratejisiyle oyunda kalacak, buna karşı diğer oyuncu da ona tek bir stratejiyle cevap verecektir.

Oyun AKP için çözümlendiği için AKP zamanının tamamında “Kentlerle İlgili Stratejileri”ni kullanacaktır.

Buna karşılık optimal Tablo'nun $c_j - z_j$ sırası incelendiğinde “Dual Çözümde” de 1 nolu değişkenin işlemde olacağı görülmektedir. Diğer bir deyişle CHP de, AKP'nin 1 nolu stratejisine kendi 1 nolu stratejisiyle cevap verecektir.

Oyunun çözümüne göre İzmir ilinde AKP ve CHP arasındaki seçim mücadelesi oyunun sonuna kadar sürecek ve rakipler Kentlerle İlgili Stratejilerini kullanarak birbirlerine üstünlük sağlamaya çalışacaklardır.

Bu sonuç Tablo 7'de verilen ve Analitik Hiyerarşi Süreci analizi sonuçlarını gösteren değerlerden de görüleceği gibi beklenen bir durum olarak yorumlanabilir. Çünkü her iki partinin seçim uzmanları da, kendi seçim stratejileri bütünlüğü içinde ağırlığı “Kentlerle İlgili Stratejilere” verdiği görülmektedir.

Oyunun sonuçlarına göre vurgulanması gereken bir diğer nokta ise rakiplerin oyunda kullandıkları ve oyunun sonucuna göre baskın olduğu görülebilen stratejilerini terk edip başka stratejilerini devreye sokmaları ya da kullanmaları ilgili oyuncu açısından oyunun kaybedilmesi anlamına da gelebilecektir.

Buna ek olarak oyun matrisinin yorumlaması yapıldığında stratejiler arası baskınlık değerleri partiler açısından hangi stratejiye hangi strateji ile cevap verilebileceği ve sonucunda ne kadar yarar sağlanabileceği de görülmektedir. Her strateji için diğer stratejilerle ilgili bu değerlendirme yapılabilir. Örneğin AKP'nin Adayın Siyasi Özelliklerini ön plana çıkarma stratejisinin, CHP'nin mevcut yedi stratejisinin beşinden daha baskın oluşu, AKP'nin seçim sürecinin büyük kısmında seçim vaadi olarak yerel yönetimin merkez ve hükümet desteği alacağı yönündeki propagandası göz önünde bulundurulursa anlamlıdır.

KAYNAKÇA

Altan, C., “Genel Seçimler-Yerel Seçimler İlişkisi (1983-2004)”; Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi ISSN:1304-0278 Bahar 2005 C.3 S. 12 (174-190).

Dantzig, G.B., “Linear Programming an Extensions”, Princeton, N.J., Princeton University Pres,1963

Gümüšoğlu Ş., “Rasyonel Karar Verme Süreçlerinde Oyun ve fayda Kuramı Etkileşimi”, Sıtkı Gözlü'ye Armağan, İstanbul 2007, s.:197-208.

Gümüšoğlu, Ş., Özdemir A., “Rekabet Ortamında Karar Verme Süreçlerinde Oyun ve Fayda Kuramı İlişkileri ve Etkileşimi”, Review of Social, Economic ana Business Studies, Volume 9/10, Fall 2007/2008, s.:287-308.

Hazan, Y. R., Rahat, G., "Candidate Selection: Methods And Consequences", Handbook of Party Politics, SAGE Publications, 2006, p.109-121.

Omkarprasad S. V., Kumar S., "Analytic Hierarchy Process: An Overview of Applications", European Journal of Operational Research, Invited Review, 2004.

Özdil, T., "Ekonomik Problemlerin Çözümünde Oyun teorisinin Yeri: Finansal Piyasalarda Bir Uygulama", Doktora Tezi, İzmir, 1998

Öztürk, A., "Yöneylem Araştırması", Genişletilmiş 10. Baskı, Ekin Kitabevi-2005.

Öztürk, A., "Yöneylem Araştırması", 5. Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, 1997

P.T. Harker ve L.G. Vargas, 1987. "The Theory of Ratio Scale Estimation: Saaty's Analytic Hierarchy Process" .Management Science, Vol. 33, pp.1383-1403.

Saaty, T. L., "Fundamentals of Decision Making and Priority Theory with AHP", AHP Series, vol. VI, RWS Publications 2000.

Taha, H. A., "Yöneylem Araştırması", 6.Basımdan Çeviri, Çeviren ve Uyarlayanlar: Ş.Alp Baray - Şakir Esnaf, Literatür Yayınları:43, İstanbul 2000.

Taha, H. A., "Operation Research An Introduction", 7th. Edition, Pearson Education International, 2003

Tosun, T., "Türk Siyasal Hayatında Seçimler ve İzmir", Orion Kitabevi, Ankara, 2009.

Turan, E. A., "Türkiye'de Seçmen Davranışı- Önceki Kırılmalar ve 2002 Seçimi", İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004.

Turan, E. A., "Türkiye'de Yerel Seçimler", İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008.

Wayne, L. Winston, "Operation Research Applications and Algorithms", 2nd. Edition, 1991

Yaraloğlu, K., "Uygulamada Karar Destek Yöntemleri", Birinci Baskı, İzmir 2004.

www.belgenet.org

<http://www.yerelnet.org.tr/iller/il.php> 22.02.2009